

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2013 11 19
SWD(2013) 460 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

Pridedamas prie dokumento

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

{COM(2013) 794 final}
{SWD(2013) 459 final}

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

Pridedamas prie dokumento

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

Pridedamas prie dokumento

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

1. PROBLEMOS APIBŪDINIMAS

Reglamento, nustatančio Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, (toliau – INSNP arba Reglamentas) tikslai yra pagerinti galimybes kreiptis į teismą ir abipusį sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimą. Nors pastarasis tikslas buvo sėkmingai įgyvendintas panaikinus egzekvatūrą, galimybės kreiptis į teismą dėl nedidelių sumų pagerėjo nekankamai. Europos supaprastintos procedūros privalumai neišnaudojami iki galo, o galimybės kreiptis į teismą kai kuriems suinteresuotiesiems subjektams, visų pirma MVĮ, nepakankamai pagerintos.

1 problema. Ribota Reglamento taikymo sritis

2 000 EUR riba yra per maža

2 000 EUR riba smarkiai apriboja galimybes pasinaudoti procedūra MVĮ, kurių tarpvalstybinių ginčų su kitomis įmonėmis suma vidutiniškai siekia 39 700 EUR. Apie 30 proc. įmonių ieškinių suma sudaro nuo 2 001 EUR iki 10 000 EUR. Šios įmonės turi naudotis nacionalinėmis ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūromis arba – jeigu tokių nacionalinių procedūrų tarpvalstybinio pobūdžio byloms nėra – įprastiniu civiliniu procesu. Visų pirma tose valstybėse narėse, kuriose netaikoma supaprastinta tvarka nagrinėjant ieškinius dėl nedidelių sumų, susidaro **neproporcingai didelės bylinėjimosi išlaidos, o teismo procesas užsitęsia**, kas sulaiko ieškovus nuo ieškinio pareiškimo.

Dėl to patiriama finansinių nuostolių ir mažėja pasitikėjimas tarpvalstybine prekyba.

Siaura tarpvalstybinės bylos apibrėžtis. Reglamentas šiuo metu taikomas ginčams, kai bent vienos iš šalių nuolatinė ar įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje kreipiamasi į teismą. Šis apribojimas susiaurina Reglamento taikymo sritį, todėl procedūra negali būti taikoma kitais tarpvalstybiniais atvejais, kai ji galėtų sutaupyti piliečių išlaidų ir laiko. Visų pirma, jeigu ieškovas pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 nuostatas gali pasirinkti valstybės narės, kurioje yra nuolatinė tiek jo, tiek atsakovo gyvenamoji vieta, teismų jurisdikciją arba specialią jurisdikciją pagal Reglamento „Briuselis I“ 2 skirsnį, bendros nuolatinės gyvenamosios vietos jurisdikcijos pasirinkimas neturėtų atimti iš ieškovo galimybės pasinaudoti Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūra, kuria jis galėtų pasinaudoti kitu atveju.

Be to, dėl šio apribojimo Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūra negali būti taikoma tais atvejais, kai ieškinius ES valstybių narių teismuose pateikia trečiųjų šalių piliečiai arba jie yra atsakovai, pavyzdžiui, jei vartotojas yra Europos Sąjungoje, o įmonė įsikūrusi trečiojoje šalyje.

2 problema. INSNP trūkumai dėl didelių dabartinės procedūros išlaidų ir trukmės tarpvalstybinio pobūdžio bylose dėl mažesnės nei 2 000 EUR sumos. *Trūkumai dėl pirmenybės dokumentų įteikimui paštu, o ne elektroniniu būdu.* INSNP iš esmės yra rašytinė procedūra. Kai būtina įteikti dokumentą, Reglamente kaip pagrindinis dokumentų įteikimo būdas nustatytas įteikimas paštu su gavimo patvirtinimu. Kiti įteikimo būdai gali būti taikomi tik tuo atveju, jei dokumentų įteikti paštu neįmanoma.

Nors įteikimas paštu jau yra pigesnis nei kiti įprasto proceso tvarka valstybėse narėse naudojami įteikimo būdai, taip įteikiant dokumentus vis dar susidaro išlaidų ir gaišamas laikas, ko būtų galima išvengti naudojant elektroninį dokumentų įteikimą.

Būtinybė keliauti dėl žodiniam nagrinėjimui ir įrodymų rinkimui per retai naudojamų nuotolinio ryšio priemonių. Nors INSNP yra rašytinė procedūra, teismas gali surengti žodinį nagrinėjimą, jei mano, kad tai būtina. Jeigu teismas nenaudoja IRT technologijų, į teismą kviečiami asmenys turi vykti į teismą, kuris gali būti kitoje valstybėje narėje.

Dėl to šalims gali kilti didelių papildomų išlaidų ir sugaišta laiko. Naudojant IRT technologijas gali būti tinkamai išspręsta problema, kai arti nėra teismo arba jį pasiekti yra sunku dėl geografinių aplinkybių.

Ieškinių sumoms neproporcingi žyminiai mokesčiai. Dauguma valstybių narių žyminius mokesčius šalims taiko iš anksto. Daugiau kaip 10 proc. ieškinių sumos sudarantys žyminiai mokesčiai laikomi neproporcingais ir gali būti vienas iš veiksnių, nulemiančių piliečių sprendimą nekelti ieškinių. Kai kuriose valstybėse narėse žyminiai mokesčiai yra neproporcingi ieškinių sumai, visų pirma ieškinių dėl mažesnių sumų atveju – juo mažesnė ieškinių suma, juo žyminiai mokesčiai neproporcingesni.

Praktinės žyminių mokesčių mokėjimo kliūtys. Valstybėse narėse naudojami mokėjimo būdai skiriasi – nuo faktinio fizinio mokėjimo teismo patalpose iki banko pavedimo. Visų pirma tuomet, kai reikalaujama mokėti grynaisiais pinigais, pašto ženklais, čekiais arba per advokatą, šalys turėtų patirti kelionės išlaidų arba samdytis advokatą toje valstybėje narėje, kurioje įsikūręs teismas, dėl ko gali būti neverta kelti ieškinių.

Nereikalingos vertimo raštu išlaidos. Teismo sprendimo vykdymo siekianti šalis turi pateikti sprendimo originalą ir D formą (pažyma dėl teismo sprendimo, priimto pagal INSNP). Dėl įpareigojimo išversti D formą atsiranda nereikalingų išlaidų – reikėtų versti tik formos 4.3 skirsnį (sprendimo esmę), nes kituose laukeliuose pateikiamos tik pavardės ir skaičiai.

Informacijos apie bylinėjimosi pagal INSNP išlaidas ir žyminių mokesčių mokėjimo būdus skaidrumo stoka. Reglamentu jau reikalaujama, kad valstybės narės keistųsi informacija apie keletą praktinių aspektų. Tačiau šiuo metu informacijos apie bylinėjimosi pagal INSNP išlaidas ir žyminių mokesčių mokėjimo būdus nepateikiama.

Informacijos apie piliečių galimybes gauti praktinę pagalbą skaidrumo stoka. Nors šiuo metu valstybės narės yra įpareigosotos užtikrinti, kad piliečiai gautų pagalbą formoms užpildyti, praktika rodo, kad trūksta skaidrumo dėl subjektų ar organizacijų, atsakingų už tokios paramos teikimą.

3 problema. Prastos žinios apie procedūrą ir jos veikimą

Siekiant sėkmingai taikyti INSNP, būtina, kad suinteresuoti subjektai – piliečiai, teismai ir kitos pagalbą ir konsultacijas teikiančios organizacijos – žinotų apie ją ir jos veikimą. Tačiau turimi duomenys rodo, kad nei piliečiai, nei teismai dar nėra gerai informuoti apie INSNP ir jos veikimą.

Komisija stengėsi šią problemą spręsti imdamasi įvairių veiksmų, kuriais didinamas informuotumas ir rengiami mokymai.

Tikėtina, kad šios priemonės turės teigiamą rezultatą ir bus iškelta vis daugiau ieškinių pagal INSNP.

2. SUBSIDIARUMO ANALIZĖ

Nagrinėjamas klausimas turi tarpvalstybinių aspektų, kurie negali būti tinkamai išspręsti individualiais valstybių narių veiksmais. Supaprastintos nacionalinės procedūros – nors jų nedaug – visiškai skirtingos tiek maksimalios ieškinio sumos, tiek supaprastinimo lygio prasme. Nenustačius bendrų europinių procesinių standartų, neproporcingos išlaidos ir bylinėjimosi trukmė dar labiau išaugtų dėl tarpvalstybinio bylinėjimosi sudėtingumo ir papildomų išlaidų. Dėl konkurencijos iškraipymo vidaus rinkoje, susijusio su nenuosekliomis procesinėmis priemonėmis, kuriomis skirtingose valstybėse narėse gali naudotis ieškovai ir (arba) kreditoriai, reikia imtis ES lygmens veiksmų, visoje ES užtikrinančių vienodas sąlygas kreditoriams ir skolininkams.

ES lygmens veiksmai būtų tikrai veiksmingesni, nes iš dalies pakeistu reglamentu bus nustatytos bendros procesinės priemonės, taikytinos visiems tarpvalstybinio pobūdžio ieškiniams ES, neatsižvelgiant į tai, kurioje ES šalyje yra byla nagrinėjantis teismas.

3. ES INICIATYVOS TIKSLAI

Pagrindiniai šios iniciatyvos tikslai – sudaryti geresnes galimybes kreiptis į teismą dėl įvairesnių tarpvalstybinių ieškinių dėl nedidelių sumų ir sumažinti dabartinius ekonominius nuostolius MVĮ ir vartotojams, atsirandančius dėl brangaus bylinėjimosi.

4. POLITIKOS GALIMYBĖS

Buvo apsvarstytos keturios politikos galimybės. 1 ir 3 politikos galimybės buvo išsamiai įvertintos.

1 politikos galimybė. *Status quo* (pagrindinis scenarijus). Reglamentas lieka nepakitęs.

2 politikos galimybė. Supaprastinimas panaikinant Reglamentą. 2015 m. sausio 10 d. pradėjus taikyti Reglamentą (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (nauja Reglamento „Bruselis I“ redakcija) bus panaikinta egzekvatūros procedūra apskritai Europos Sąjungoje. Nepaisant to, papildoma INSNP reglamento nauda yra ta, kad juo siūloma nuspėjama, vienoda, greitai vykdoma ir paprasta procedūra, kuri yra ekonomiška nacionalinių procedūrų alternatyva. Todėl ši galimybė buvo **atmesta**.

3 politikos galimybė. Reglamento peržiūra. Gali būti peržiūrimi trys pagrindiniai elementai ir kiekvienam iš jų apsvarstytos kelios siauresnės galimybės.

Pirma, **neproporcingų išlaidų nagrinėjant tarpvalstybinių ieškinius dėl didesnių kaip 2 000 EUR sumų** problemą būtų galima spręsti padidinus maksimalią ieškinio sumos ribą iki 1) 5 000 EUR, 2) 10 000 EUR arba 3) daugiau kaip 10 000 EUR.

Antra, **siauros tarpvalstybinio pobūdžio bylų apibrėžties** problemą būtų galima spręsti išplečiant taikymo sritį, į ją įtraukiant visas tarpvalstybinių elementų turinčias bylas.

Trečia, **dabartinės procedūros trūkumus** būtų galima spręsti keliais patobulinimais:

pirmenybė pašto paslaugoms: 1) jeigu valstybėse narėse įdiegtas dokumentų įteikimas elektroniniu būdu, elektroninis dokumentų įteikimas būtų prilygintas įteikimui paštu, arba 2) visos valstybės narės būtų įpareigosotos įdiegti elektroninį dokumentų įteikimą;

būtinybė keliauti dėl mažo nuotolinio ryšio priemonių naudojimo žodiniam nagrinėjimui ir įrodymų rinkimui: užtikrinant, kad visi žodinio nagrinėjimo posėdžiai būtų rengiami nuotolinio ryšio priemonėmis, išskyrus jei šalis paprašys leisti jai dalyvauti teismo posėdyje;

neproporcingi žyminiai mokesčiai: 1) nustatant didžiausią leistiną žyminį mokestį, atitinkantį ne daugiau kaip 5 proc. ieškinio sumos, taip pat galima nustatyti, kad mažiausia riba yra ne daugiau kaip 45 EUR, arba 2) nustatant didžiausią leistiną žyminį mokestį, atitinkantį ne daugiau kaip 10 proc. ieškinio sumos, taip pat galima nustatyti, kad mažiausia riba yra ne daugiau kaip 35 EUR;

praktinės žyminių mokesčių mokėjimo kliūtys: 1) užtikrinant, kad būtų privaloma priimti bent banko pavedimus arba 2) užtikrinant, kad būtų privaloma priimti bent banko pavedimus ir kredito ar debeto korteles mokėjimo internetu sistemose;

nereikalingos vertimo raštu išlaidos vykdymo etapu: panaikinant reikalavimą versti D formą, išskyrus D formos 4.3 skirsnį (sprendimo esmę);

išlaidos, susijusios su skaidrumo stoka dėl bylinėjimosi išlaidų, žyminių mokesčių mokėjimo būdo ir galimybės gauti pagalbą taikant INSNP: įpareigojant valstybes nares teikti šią informaciją Komisijai.

4 politikos galimybė. Nacionalinių ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrų suderinimas priimant direktyvą. Pasirinkus šią galimybę būtų sukurta bendra procedūra, skirta ieškiniams dėl tam tikros ribos neviršijančių sumų nagrinėti, tokiu būdu suderinant nacionalines procesines taisykles, taikomas tiek tarpvalstybinio pobūdžio, tiek vidaus byloms. Tačiau tikėtina, kad valstybių narių procesinės teisės suderinimas būtų vertinamas labai priešaringai. Todėl ši galimybė buvo **atmesta**.

5. POVEIKIO VERTINIMAS

Iki šiol dėl pirmiau problemos apibūdinime išdėstytų priežasčių INSNP buvo naudojamosi ribotai. Tačiau dažniau naudojant supaprastintą procedūrą pasijustų didelė nauda. Siekiant parodyti naudos, kuri būtų gauta įgyvendinus 3 politikos galimybę, mastą, daroma prielaida, kad tose valstybėse narėse, kuriose taikoma nacionalinė supaprastinta procedūra, 50 proc. ieškinių dėl ne didesnės kaip 10 000 EUR sumos būtų nagrinėjami pagal INSNP. Manoma, kad kitose valstybėse narėse pagal INSNP būtų nagrinėjami visi tokie ieškiniai, atsižvelgiant į didelį ieškinio nagrinėjimo pagal INSNP ir pagal įprastą procedūrą išlaidų skirtumą. Sudėjus atskirus pasirinktos galimybės sutaupyto laiko ir išlaidų elementus, galėtų būti sutaupyta maždaug 325–418 mln. EUR bylinėjimosi išlaidų.

Vertinimo kriterijai	Status quo įvertinimas	Pasirinktos galimybės įvertinimas	Paaškinimas
Politikos galimybių veiksmingumas siekiant tikslų	0	2	Sudaryti geresnes galimybes kreiptis į teismus. Tikimasi, kad po peržiūros labai padaugės ieškinių pagal INSNP. Numatoma, kad ieškinio sumos ribą padidinus iki 10 000 EUR, ši procedūra bus taikoma iki 217 500 naujų ieškinių. Antra, tikėtina, kad patobulinus ieškinių dėl ne didesnės kaip 2 000 EUR sumos procedūros procesines nuostatas taip pat padaugės naujų ieškinių pagal INSNP, kurių skaičius ilgalaikėje perspektyvoje galėtų sudaryti 414 060 bylų (palyginti su 3 500 2012 m.). Supaprastinti teismo procedūrą. INSNP procedūra bus dar labiau supaprastinta naudojant technologijas, todėl geografinis atstumas taps beveik nebeaktualus.

			Sumažinti bylinėjimosi išlaidas ir trukmę. Naudojant šiuolaikines technologijas taip pat sumažės procedūros išlaidos ir trukmė. Pagerinti procedūros skaidrumą. Valstybės narės turės pateikti Komisijai papildomos informacijos. Komisija šią informaciją viešai paskelbs internete (e. teisingumo portale).
Igyvendinimo sąnaudos	0	1	Žodinio nagrinėjimo organizavimo nuotolinio ryšio priemonėmis įgyvendinimo sąnaudos sudaro 500–10 000 EUR. Mokėjimo kredito kortelėmis mokėjimo internetu sistemose įdiegimo sąnaudos gali skirtis priklausomai nuo teismų sistemų kiekvienoje valstybėje narėje administracinės struktūros. Apskaičiuota, kad būtinos nustatyto dydžio 14 400 EUR išlaidos.
Socialinis poveikis	0	1	Tikimasi, kad siūlomi Reglamento pakeitimai turės teigiamo poveikio, visų pirma, nepalankioje ekonominėje padėtyje esantiems asmenims, nes dėl neproporcingų išlaidų ypač nukenčia ši gyventojų grupė.
Platesnis ekonominis poveikis	0	2	Dėl siūlomų reglamento pakeitimų pagerės galimybės kreiptis į teismą, todėl padidės pasitikėjimas tarpvalstybine prekyba ir dėl to pagerės vidaus rinkos veikimas .
Igyvendinamumas	0	3	Kadangi INSNP valstybėse narėse taikoma tiesiogiai, dauguma jų nepriėmė papildomų nacionalinių teisės aktų, ir todėl pakeitus šį reglamentą neturės keisti savo nacionalinių teisės aktų.
Pagrindinės teisės	0	1	Procesinių teisių apsauga tampa juo svarbesnė juo didesnė ieškinio suma. Todėl pagal 3 politikos galimybę nustačius didesnę ieškinio sumos ribą taip pat apribota teisėjų diskrecija atsisakyti žodinio bylos nagrinėjimo pagal INSNP IRT priemonėmis ir reikalaujama naudoti nuotolinio ryšio priemones, paliekant galimybę piliečiams naudotis įprastomis ryšių priemonėmis.

6. PASIRINKTA GALIMYBĖ

Įvertinus poveikį, **tinkamiausia galimybė** yra 3 politikos galimybė su toliau išvardytomis siauresnėmis pasirinktimis.

Ieškinio sumos ribą padidinti iki 10 000 EUR. Supaprastintą procedūrą taip pat taikant ieškiniams, kurių suma sudaro 2 000–10 000 EUR, taip pat sumažės tokių tarpvalstybinių ieškinių bylinėjimosi išlaidos. **Išplėsti teritorinę Reglamento taikymo sritį, kad į ją būtų įtrauktos visos bylos,** kurios nėra išimtinai vidaus pobūdžio. Užtikrinti, kad **elektroninis dokumentų įteikimas** būtų prilygintas įteikimui paštu; taip sumažės bendros dokumentų įteikimo išlaidos.

Nustatyti prievolę, kad, jei būtina rengti žodinį nagrinėjimą, būtų naudojamosi nuotolinio ryšio priemonėmis, kaip antai vaizdo konferencijomis ar telekonferencijomis. Taip sutaupoma kelionės laiko ir išlaidų MVĮ ir vartotojams.

Nustatyti, kad žyminiai mokesčiai gali sudaryti ne daugiau kaip 10 proc. ieškinio sumos, kartu numatant galimybę nustatyti nustatyto dydžio minimalią žyminio mokesčio sumą, ne didesnę kaip 35 EUR. Nustačius ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūroje

leistiną didžiausią žyminį mokestį, bylinėjimosi išlaidos sumažėtų tose valstybėse narėse, kuriose šie mokesčiai neproporcingi ieškinio vertei.

Užtikrinti, kad būtų privaloma priimti žyminius mokesčius, mokamus banko pavedimu ir kredito ar debeto kortelėmis. Tai turėtų padidinti bendrą teisingumo sistemos veiksmingumą, nes šalys sutaupys lėšų ir laiko, o valdžios institucijos tikėtina patirs tik nedaug įgyvendinimo sąnaudų.

Panaikinti prievolę versti D formą, išskyrus 4.3 skirsnį (sprendimo esmę). Šis sprendimas sumažins vykdymo išlaidas.

Įpareigoti valstybes nares pateikti Komisijai informaciją apie bylinėjimosi išlaidas ir žyminių mokesčių mokėjimo būdus. Šis pakeitimas pagerintų skaidrumą.

Įpareigoti valstybes nares pateikti Komisijai informaciją apie tai, kur šalys turėtų galimybę gauti praktinę pagalbą formoms užpildyti. Šis pakeitimas padidintų skaidrumą.

7. STEBĖSENA IR VERTINIMAS

Siekdama stebėti veiksmingą pakeisto Reglamento taikymą, Komisija vykdys reguliary vertinimą ir teiks ataskaitas. Šioms užduotims vykdyti Komisija rengs reguliarias vertinimo ataskaitas apie reglamento taikymą, remdamasi konsultacijomis su valstybėmis narėmis, suinteresuotosiomis šalimis ir išorės ekspertais. Be to bus rengiami reguliary ekspertų susitikimai Europos teisminiame tinkle civilinėse ir komercinėse bylose, siekiant aptarti problemas ir pasidalyti gerąja valstybių narių patirtimi.